

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 505/2020-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti STRABAG s. r. o., Mlynské nivy 61/A, Bratislava, IČO 17 317 282, zastúpenej advokátskou kanceláriou GRMAN & PARTNERS, s. r. o., Pribinova 25, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Pavol Tisaj, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 4 Co 28/2018 zo 7. februára 2019 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 89/2019 z 26. februára 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti STRABAG s. r. o. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti STRABAG s. r. o., Mlynské nivy 61/A, Bratislava, IČO 17 317 282 (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“), zastúpenej advokátskou kanceláriou GRMAN & PARTNERS, s. r. o., Pribinova 25, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Pavol Tisaj, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Co 28/2018 zo 7. februára 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 Cdo 89/2019 z 26. februára 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka doplnila ústavnú sťažnosť elektronickým podaním z 29. júna 2020, v ktorom oznámila, že napadnutý rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 4. marca 2019 a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu 16. apríla 2020.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobca [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) sa v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 C 10/2011 domáhal proti spoločnosti SLOVASFALT, spol. s r. o. (právny predchodca sťažovateľa), a spoločnosti RS Kameňolomy, s. r. o., určenia, že je vlastníkom pozemku parcely registra „C“, parcelné [REDAKOVANÉ], druh pozemku: ostatné plochy, nachádzajúceho sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísanom na [REDAKOVANÉ], vedenom Správou katastra [REDAKOVANÉ].

(ďalej len „sporný pozemok“), a žiadal, aby uložil žalovaným povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť mu trovy konania.

3. Žalobca žalobu odôvodnil tým, že ako predávajúci uzavrel s obchodnou spoločnosťou RS Kameňolomy, s. r. o., ako kupujúcou 26. októbra 2010 kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol sporný pozemok. Na základe tejto zmluvy bol Správou katastra ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■ (ďalej len „správa katastra“) povolený 29. októbra 2010 pod ■■■■■ vklad vlastníckeho práva v prospech spoločnosti RS Kameňolomy, s. r. o. Obchodná spoločnosť RS Kameňolomy, s. r. o., ako predávajúci uzatvorila ešte 7. septembra 2010 s právnym predchodcom sťažovateľky ako kupujúcim kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol sporný pozemok, avšak táto kúpna zmluva nebola nikdy predmetom katastrálneho konania o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Následne obchodná spoločnosť RS Kameňolomy, s. r. o., ako predávajúca a právny predchodca sťažovateľky ako kupujúci uzatvorili 29. októbra 2010 kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol sporný pozemok, pričom správa katastra na jej základe povolila vklad vlastníckeho práva v prospech právneho predchodcu sťažovateľky 2. novembra 2010. Žalobca ako pôvodný predávajúci od kúpnej zmluvy z 26. októbra 2010 dňa 28. decembra 2010 písomne odstúpil, pričom odstúpenie bolo doručené spoločnosti RS Kameňolomy, s. r. o., 30. decembra 2010.

4. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 4 C 10/2011 z 12. septembra 2011 žalobu zamietol a žalobcu zaviazal nahradiť právnemu predchodcovi sťažovateľky trovy konania, spoločnosti RS Kameňolomy, s. r. o., náhradu trov konania nepriznal. Proti výroku v merite veci podal odvolanie žalobca a proti výroku o nepriznaní náhrady trov spoločnosť RS Kameňolomy, s. r. o. Krajský súd uznesením sp. zn. 4 Co 373/20111 zo 14. júna 2012 prvoinštančný rozsudok zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

5. Uznesením sp. zn. 4 C 10/2011 z 19. júla 2013 okresný súd zastavil konanie proti spoločnosti KYUN TRADEX, s. r. o. (predtým RS Kameňolomy, s. r. o.), z dôvodu, že táto spoločnosť zanikla bez právneho nástupcu. Dňa 1. augusta 2013 zanikol právny

predchodca sťažovateľky (v dôsledku zlúčenia so sťažovateľkou), preto okresný súd pokračoval v konaní so sťažovateľkou na strane žalovanej.

6. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 4 C 10/2011 z 5. júna 2014 žalobu zamietol. Po podaní odvolania žalobcom krajský súd uznesením sp. zn. 4 Co 792/2014 zo 14. apríla 2016 prvoinštančný rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

7. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 4 C 10/2011 z 8. novembra 2017 určil vlastníctvo žalobcu k spornému pozemku, žalovanú sťažovateľku zaviazal na náhradu trov konania voči žalobcovi v plnom rozsahu, ako aj na náhradu trov štátu. Po podaní odvolania sťažovateľkou krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil prvoinštančný rozsudok a žalobcovi priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie (spolu s návrhom na odklad jeho vykonateľnosti), ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol.

8. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd porušil jej označené základné práva podľa ústavy, listiny, ako aj práva podľa dohovoru a dodatkového protokolu tým, že sa stotožnil s odôvodnením prvoinštančného rozsudku a nedal odpoveď na jej argument, že odstúpenie žalobcu od zmluvy má len záväzkovo-právne účinky, ktorý bol podstatný pre rozhodnutie jej právnej veci. Sťažovateľka uvádza, že odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu obsahuje (tak ako odôvodnenie rozsudku okresného súdu) dva protichodné právne závery vo vzťahu k účinkom odstúpenia žalobcu od kúpnej zmluvy, preto ho nepovažuje za ústavne konformné. Sťažovateľka poukazuje na § 387 ods. 3 prvú vetu zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého sa odvolací súd v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Za tejto situácie bolo povinnosťou krajského súdu dať konkrétnu, jasnú, zrozumiteľnú, presvedčivú a dostatočne zdôvodnenú odpoveď na tento argument sťažovateľky. Táto povinnosť

krajského súdu nie je nijako dotknutá skutočnosťou, že v odvolaní sťažovateľka neuplatnila otázku účinkov odstúpenia žalobcu od kúpnej zmluvy.

9. Ďalšia námietka sťažovateľky spočíva v ústavnej neudržateľnosti priznania vecno-právnych účinkov odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy. Sťažovateľka argumentuje, že iba v prípade, ak odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy priznáme vecno-právne účinky, možno považovať žalobu o určenie vlastníckeho práva za správne zvolený a prípustný procesný prostriedok ochrany vlastníckeho práva žalobcu. V konaní pred všeobecnými súdmi nebola preukázaná žiadna iná právna skutočnosť, ktorej dôsledkom by mohlo byť obnovenie vlastníckeho práva žalobcu k spornému pozemku. Sťažovateľka poukazuje na to, že ústavne konformný výklad § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka je taký, podľa ktorého odstúpenie od zmluvy o prevode nehnuteľnosti má len záväzkovo-právne účinky. To znamená, že odstúpenie má za následok zánik len záväzkovo-právneho vzťahu, a nie tiež obnovenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Ďalej uvádza, že § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka je potrebné vykladať v spojitosti s § 457 Občianskeho zákonníka, ktoré zakladá záväzok jednej zmluvnej strany vrátiť druhej zmluvnej strane to, čo podľa zmluvy dostala. Tieto záväzky zmluvných strán majú synalagmatický charakter. Ak súd priznal odstúpeniu od zmluvy o prevode nehnuteľnosti vecno-právne účinky, došlo k nerovnováhe medzi zmluvnými stranami, pretože predávajúcemu vzniklo vecné právo a sťažovateľke ako kupujúcej len obligačný nárok. Táto asymetrická situácia nezodpovedá kritériu ústavne konformného výkladu § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorým by mala byť symetria, čiže rovnosť sporových strán. Sťažovateľka zastáva názor, že krajský súd prekročil hranice zákona a porušil ústavný imperatív konať iba na základe zákona a v jeho medziach. Sám svojvoľne vytvoril a priznal žalobcovi právo, ktoré neexistuje. Takýto postup a tvorba práva krajským súdom sú ústavne neospravedlňiteľné a neudržateľné a predstavujú porušenie označených základných práv sťažovateľky.

10. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, že považuje prvoinštančné rozhodnutie vo veci samej za nedostatočne odôvodnené, pričom krajský súd sa v napadnutom rozsudku len stotožnil s týmto nedostatočným odôvodnením bez toho, aby vykonal jeho nápravu.

Krajský súd podľa sťažovateľky nedal jasnú, zrozumiteľnú a presvedčivú odpoveď na jej otázku o charaktere účinkov odstúpenia žalobcu od kúpnej zmluvy.

11. Sťažovateľka v súvislosti s namietaným porušením jej základných práv podľa ústavy, listiny, ako aj práv podľa dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu poukazuje na jeho „*zjavne neodôvodnený a arbitrárny*“ právny názor o neprípustnosti jej dovolania. Sťažovateľka tvrdí, že najvyšší súd sa nevysporiadal s jej podstatnou argumentáciou, že krajský súd priznal odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy vecno-právne účinky, pretože podľa jeho názoru z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu tento sťažovateľom tvrdený záver nevyplýva. Sťažovateľka poukazuje na to, že jej argumentácia uvedená v dovolaní bola rozsiahla a podrobná, pričom najvyšší súd sa obmedzil „*na jednoduchý odkaz na dve vety rozsudkov nižších súdov. Najvyšší súd nepovedal nič viac k týmto dvom vetám. Neuvedol žiadnu vlastnú úvahu a argumentáciu.*“. Podľa názoru sťažovateľky sa najvyšší súd zameril len na odôvodnenie rozsudkov súdov nižšej inštancie a nehládel na ich výroky, ktorými určili, že žalobca je vlastníkom sporného pozemku, pričom k uvedenému záveru mohli dospieť len priznaním vecno-právnych účinkov odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy.

12. Sťažovateľka považuje závery najvyššieho súdu v odôvodnení napadnutého uznesenia za vzájomne rozporné a nekonzistentné, čo je v rozpore s požiadavkou jeho ústavnoprávnej udržateľnosti. Argumentuje, že ak najvyšší súd tvrdí, že z odôvodnenia rozsudku krajského súdu nevyplýva, že by krajský súd priznal odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy vecno-právne účinky, potom sa logicky ponúka odpoveď, že priznal tomuto odstúpeniu záväzkovo-právne účinky. Na druhej strane však najvyšší súd poukazuje na to, že v prípade sporu je na strane predávajúceho daný naliehavý právny záujem na tom, aby súd rozsudkom určil, že po zániku právneho vzťahu z kúpnej zmluvy je opäť vlastníkom nehnuteľnosti, ktorú kúpnu zmluvou previedol na kupujúceho. Toto konštatovanie zodpovedá vecno-právny účinkom odstúpenia od zmluvy.

13. Sťažovateľka ďalej poukazuje na to, že dovolací súd konštatoval, že krajský súd posúdil otázku právnych následkov odstúpenia žalobcu od kúpnej zmluvy v súlade so zaužívanou súdnou praxou dovolacieho súdu, najmä v súlade s rozsudkom dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 151/1996 z 21. augusta 1997.

14. Najvyšší súd podľa nej priznal, že v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu má odstúpenie od zmluvy len záväzkovo-právne účinky, ďalej sa zaoberal otázkou odstránenia účinkov vkladu do katastra nehnuteľností v dôsledku odstúpenia od zmluvy. Táto otázka je však len sekundárnou otázkou a odpoveď na primárnu otázku (ktorou sú účinky odstúpenia od kúpnej zmluvy) nemôže byť určovaná odpoveďou na sekundárnu otázku. Pokiaľ sa najvyšší súd pustil do otázky odstránenia účinkov vkladu do katastra nehnuteľností v dôsledku odstúpenia od zmluvy a hovorí o žalobe požadujúcej určenie obnoveného vlastníckeho práva, bolo jeho povinnosťou vysvetliť, ako je to kompatibilné so záväzkovo-právnymi účinkami odstúpenia od zmluvy.

15. Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd nesprávne interpretoval právnu otázku, s ktorou sa obrátila na dovolací súd. Podstata dovolania sťažovateľky spočíva v tom, že žalobca nemá aktívnu legitimáciu domáhať sa určenia vlastníckeho práva k spornému pozemku. Nie je oprávnený domáhať sa tohto nároku, pretože v dôsledku odstúpenia od zmluvy sa neobnovilo jeho vlastnícke právo k spornému pozemku, nie je teda podľa hmotného práva jeho vlastníkom. Sťažovateľka namieta, že ak žalobca nemá aktívnu legitimáciu domáhať sa určenia vlastníckeho práva k spornému pozemku, nemôže sa domáhať tohto nároku voči nej. K tomu je potrebné doplniť, že žalobca nemá voči sťažovateľke ani akékoľvek iné nároky. Neexistuje totiž žiadna hmotnoprávna spojitosť medzi žalobcom a sťažovateľkou. Namiesto toho, aby riešil otázku aktívnej legitimácie žalobcu v spore o určenie vlastníckeho práva k spornému pozemku, najvyšší súd rieši otázku pasívnej legitimácie v tomto spore. Rieši teda úplne inú otázku ako tú, s ktorou sa sťažovateľka obrátila na najvyšší súd. Takýto postup najvyššieho súdu je ústavne neprijateľný.

16. Sťažovateľka sa v ústavnej sťažnosti domáha i preskúmania pripomienok najvyššieho súdu „nad rámec dovolacieho konania“, pretože sú súčasťou odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a považuje ich za ústavne neudržateľné. Najvyšší súd poukazuje na to, že sťažovateľka v dovolacom konaní prišla s novou otázkou, ktorú nepredniesla v odvolacom konaní. Touto novou otázkou je otázka právnych následkov odstúpenia od zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. V tejto súvislosti sa najvyšší súd odvoláva na § 435 a § 442 CSP.

17. Sťažovateľka argumentuje, že v prvoinštančnom konaní tvrdila, že odstúpenie od zmluvy má len záväzkovo-právne účinky, a v tejto súvislosti odkázala na relevantnú judikatúru najvyššieho súdu. V odôvodnení svojho rozsudku sa okresný súd nevysporiadal s týmto podstatným argumentom, bolo preto povinnosťou krajského súdu v zmysle § 387 ods. 3 CSP sa s ním vysporiadať, aj keď ho sťažovateľ neuplatnil v odvolaní. Krajský súd však túto povinnosť nesplnil. Vzhľadom na sťažovateľkou uplatnený dôvod prípustnosti dovolania (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) by bolo nepodstatné, či k právnej otázke, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, sťažovateľka predložila argumentáciu v prvoinštančnom alebo v odvolacom konaní. Sťažovateľka v súvislosti s § 435 CSP uvádza, že právne tvrdenia nie sú prostriedkom procesnej obrany a v dovolacom konaní sa riešila len právna otázka, ku ktorej jej právne tvrdenia smerovali. Poukaz najvyššieho súdu na § 442 CSP považuje sťažovateľka za bezpredmetný, keďže v dovolaní nepredložila žiadne nové skutočnosti a dôkazy.

18. Sťažovateľka odôvodňuje porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu tým, že bola v dôsledku rozsudku krajského súdu zbavená vlastníckeho práva k spornému pozemku, keď podľa ústavne neakceptovateľného záveru krajského súdu vlastnícke právo k spornému pozemku prináleží žalobcovi. Najvyšší súd neurobil žiadnu nápravu v tomto smere. Len arbitrárne skonštatoval, že nie je pravdou, že by krajský súd priznal odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy vecno-právne účinky. Sťažovateľka teda odvodzuje porušenie svojich už uvedených základných práv v súvislosti s porušením práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie krajským a najvyšším súdom.

19. Na základe argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo obchodnej spoločnosti STRABAG s. r. o. na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo/89/2019 z 26. februára 2020 a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 4 Co/28/2018 zo 7. februára 2019 porušené boli.

2. Základné právo obchodnej spoločnosti STRABAG s. r. o. na ochranu vlastníckeho práva podľa článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo pokojne užívať majetok podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo/89/2019 z 26. februára 2020 a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 4 Co/28/2018 zo 7. februára 2019 porušené boli.

3. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo/89/2019 z 26. februára 2020 a rozsudok Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 4 Co/28/2018 zo 7. februára 2019 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Trenčíne na ďalšie konanie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť obchodnej spoločnosti STRABAG s. r. o. trovy konania na účet jej právneho zástupcu... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Krajský súd v Trenčíne je povinný nahradiť obchodnej spoločnosti STRABAG s. r. o. trovy konania na účet jej právneho zástupcu... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Relevantná právna úprava

20. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

21. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

22. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

23. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

24. Podľa čl. 11 ods. 1 listiny každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

25. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

26. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

27. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

28. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

29. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie veci ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 11 ods. 1, čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu

30. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

31. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

32. V danom prípade mala sťažovateľka k dispozícii opravný prostriedok, ktorý jej zákon na ochranu jej základných práv účinne poskytuje. Proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 4 Co 28/2018 zo 7. februára 2019 mohla podať sťažovateľka dovolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka dovolanie podala, pričom uplatnila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Sťažovateľka v dovolaní uviedla, že otázkou, od posúdenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, bola otázka, *„či odstúpenie od zmluvy o prevode nehnuteľnosti podľa § 48 Občianskeho zákonníka má len záväzkovoprávne účinky alebo aj vecnoprávne účinky... pretože odpoveď na túto právnu otázku je zároveň odpoveďou na to, či sa žalobca vôbec mohol domáhať určenia vlastníckeho práva k spornému pozemku“*. Najvyšší súd po preskúmaní uplatneného dovolacieho dôvodu uznesením sp. zn. 8 Cdo 89/2019 z 26. februára 2020 dovolanie odmietol ako procesne neprípustné. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného

súdu, pretože argumentácia uplatnená v ústavnej sťažnosti (týkajúca sa charakteru účinkov odstúpenia od zmluvy o kúpe nehnuteľnosti) je totožná s argumentáciou uvedenou v dovolaní. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

33. Ústavou vymedzená právomoc ústavnému súdu neumožňuje, aby nahrádzal rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ predtým ako požiada o ústavnú ochranu ústavný súd musí vyčerpať všetky (iné) dostupné a účinné prostriedky ochrany svojich práv. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol (môže) domôcť ochrany svojich práv v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a v danom prípade Civilným sporovým poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

34. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľka sa v súvislosti s namietaným porušením označených základných práv podľa ústavy a listiny, ako i práv podľa dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu obrátila priamo na ústavný súd bez toho, aby proti nemu podala dovolanie i podľa § 420 písm. f) CSP, pričom z odôvodnenia ústavnej sťažnosti vyplýva, že porušenie označených práv namieta okrem iného i v súvislosti s nedostatočným odôvodnením, arbitrárnosťou a nekoherentnosťou napadnutého rozsudku krajského súdu.

35. Vychádzajúc z vlastnej ustálenej judikatúry, ústavný súd zastáva názor, že sťažovateľka nevyčerpala právne prostriedky, ktoré jej priznáva zákon na ochranu jej základných práv a slobôd, pričom v posudzovanom prípade nenachádza ani dôvod hodný osobitného zreteľa, ktorý by jej v ich vyčerpaní bránil.

36. Keďže sťažovateľka právne prostriedky, ktoré jej priznáva zákon na ochranu jej práv nevyčerpala a nepreukázala, že sa tak stalo z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ústavný súd sa meritórne nezaoberal ani tou časťou ústavnej sťažnosti, ktorou namietala a porušenie svojich základných práv a slobôd nedostatočným odôvodnením a arbitrárnosťou napadnutého rozsudku krajského súdu, ale túto pri predbežnom prerokovaní podľa zásady ratio temporis odmietol ako neprípustnú podľa § 132 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

III.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 11 ods. 1, čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu

37. Z § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

38. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní, v ktorých sa (popri všeobecných procesných podmienkach) uplatňujú aj ďalšie, osobitné procesné podmienky dovolacieho konania.

39. V nadväznosti na uvedené východiská ústavný súd, poukazujúc na svoju doterajšiu judikatúru, považuje za potrebné zdôrazniť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

40. Z týchto právnych názorov ústavný súd vychádzal aj pri predbežnom prerokovaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľky.

41. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľka vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pričom otázkou, od posúdenia ktorej podľa nej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, bola otázka, „*či odstúpenie od zmluvy o prevode nehnuteľnosti podľa § 48 Občianskeho zákonníka má len záväzkovo-právne účinky alebo aj vecno-právne účinky...*“. Podľa sťažovateľky z napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd priznal odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy z 26. októbra 2010 vecno-právne účinky, t. j. že odstúpením od zmluvy došlo aj k zániku vecného práva, ktoré vzniklo na základe kúpnej zmluvy a obnovil sa pôvodný stav (obnovilo sa vlastnícke právo žalobcu k spornému pozemku).

42. V súvislosti s posudzovaním dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia uvádza,

že «... preskúmal vec s osobitným dôrazom na zistenie, či je skutočnosti zodpovedajúce tvrdenie žalovanej, že „Z napadnutého rozsudku vyplýva, že Krajský súd v Trenčíne priznal odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy uzavretej dňa 26. 10. 2010 medzi žalobcom ako predávajúcim a spoločnosťou RS Kameňolomy, s. r. o. ako kupujúcim vecnoprávne účinky» (bod 26. dovolania). Dospel pritom k záveru, že uvedené tvrdenie žalovanej nie je opodstatnené, pretože z odôvodnenia napadnutého rozsudku žalovanou tvrdený záver nevyplýva. V bode 12. odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolací súd jasne uviedol, že «rovnaako ako súd prvej inštancie zastáva názor, že odstúpenie žalobcu od kúpnej zmluvy je platným právnym úkonom, platným odstúpením došlo k zrušeniu kúpnej zmluvy z 26. 10. 2010 od začiatku (§ 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka) a žalobca sa dôvodne domáhal určenia vlastníckeho práva k predmetnej nehnuteľnosti, nakoľko v katastri nehnuteľností je ako vlastník zapísaný žalovaný“. Stotožnil sa s právnym záverom súdu prvej inštancie, že «keďže odstúpenie od kúpnej zmluvy žalobcom nie je samo osebe dôvodom pre obnovenie jeho vlastníckeho práva k prevádzanej nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností, tieto účinky môžu byť odstránené, keďže dohoda medzi účastníkmi zmluvy neprichádzala do úvahy, len na základe rozhodnutia súdu vydaného v konaní o určenie vlastníckeho práva v zmysle ustanovenia § 137 písm. c) C. s. p., a preto je potrebné rozhodnutím súdu určiť, že žalobcovi svedčí vlastnícke právo k predmetu nehnuteľnosti.».

43. Dovolací súd dospel k záveru, že „odvolací súd posúdil otázku právnych následkov odstúpenia žalobcu od kúpnej zmluvy z 26. októbra 2010 v súlade so zaužívanou súdnou praxou dovolacieho súdu chápaného v zmysle vyššie uvedeného, najmä aj so žalovanou uvádzaným rozsudkom dovolacieho súdu z 21. augusta 1997, sp. zn. 3 Cdo/151/1996, v ktorom bolo, okrem vyriešenia otázky následkov platného odstúpenia od zmluvy o prevode nehnuteľností (tak, že odstúpenie od zmluvy nie je samo osebe dôvodom pre obnovenie vlastníckeho práva prevodcu k prevádzaným nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností) tiež ustálené (čo už žalovaná v dôvodoch svojho dovolania z neznámych dôvodov neuvádza), že konštitutívne (právo tvorné) účinky vkladu do katastra nehnuteľností môžu byť odstránené buď tak, že bude pre predávajúceho jeho vlastnícke právo spätne vložené do katastra nehnuteľností na základe dohody účastníkov podľa § 28 a nasl. zákona č. 162/1995 Z. z. alebo záznamom podľa § 34

a nasl. citovaného zákona na základe rozsudku súdu vydaného v konaní o žalobe požadujúcej určenie vlastníckeho práva (§ 80 písm. c/ O. s. p.) a že v takom prípade treba mať za to, že ak dôjde k sporu, je na strane predávajúceho z kúpnej zmluvy daný naliehavý právny záujem na tom, aby súd rozsudkom určil, že po zániku právneho vzťahu z kúpnej zmluvy je opäť vlastníkom nehnuteľnosti, ktorú kúpnu zmluvou previedol na kupujúceho. K tomuto ešte dovolací súd, reagujúc na tvrdenia žalovanej, že žalobca nie je a nikdy ani nebol oprávnený domáhať sa voči nej určenia vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti, dodáva, že žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti musí smerovať voči tomu, kto je ako vlastník zapísaný v katastri nehnuteľností (napr. uznesenie dovolacieho súdu, sp. zri. 5 MCdo/1/2010), resp. že žalobca má naliehavý právny záujem na určení, že je vlastníkom nehnuteľnosti vždy vtedy, ak žalovaný je zapísaný v katastri nehnuteľností ako jej vlastník, lebo rozhodnutie súdu môže byť podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností (napr. rozsudok dovolacieho súdu, sp. zn. 1 Cdo/3/2003), resp. že súdne rozhodnutie o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je vždy podkladom na vykonanie zmien v zápisoch katastra nehnuteľností (napr. rozsudok dovolacieho súdu, sp. zn. 2 Cdo/163/2005).“.

44. Dovolací súd rozhodol, že sťažovateľka neopodstatnene tvrdila dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, majúc za to, že odvolací súd sa pri riešení relevantnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a uzavrel, že dovolanie v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

45. V nadväznosti na uvedené a citované časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd pripomína, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie ním označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Civilný sporový

poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľke k súdnej ochrane v konaní o dovolaní.

46. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia možno vyvodit', že najvyšší súd odmietnutie dovolania sťažovateľky primeraným spôsobom odôvodnil, pričom jeho záver nemožno považovať za arbitrárny. Ústavný súd pri prieskume napadnutého uznesenia nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.), t. j. postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal a aj vysporiadal s dovolacím dôvodom uplatneným sťažovateľkou, vysvetlil, prečo sa nestotožnil s jej názorom, že z napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd priznal odstúpeniu žalobcu od kúpnej zmluvy z 26. októbra 2010 vecno-právne účinky, t. j. že odstúpením od zmluvy došlo aj k zániku vecného práva, ktoré vzniklo na základe kúpnej zmluvy, a obnovil sa pôvodný stav (obnovilo sa vlastnícke právo žalobcu k spornému pozemku), a tiež jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo nepovažuje za opodstatnené tvrdenie sťažovateľky, že odvolací súd sa pri riešení relevantnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, teda prečo v konečnom dôsledku odmietol dovolanie sťažovateľky ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

47. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nad rámec dovolacieho konania ústavný súd konštatuje, že ide o všeobecnú interpretáciu označených ustanovení Civilného sporového poriadku, ktorá nezasiahla do posudzovania prípustnosti dovolania podaného sťažovateľkou v zmysle vymedzeného dovolacieho dôvodu, preto ju ústavný súd považuje za ústavnoprávne irelevantnú.

48. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná

súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

49. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, a preto ústavnú sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

50. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, podľa čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd konštatuje, že ich porušenie sťažovateľka namieta v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako i práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci nemohlo dôjsť ani k porušeniu uvedených práv. Ústavný súd preto aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol pri predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

51. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu